

ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА

**ПРО АВТОРА
СЕРГІЯ ЖАДАНА**

doi: 10.34142/astraea.2020.1.2.10

ЖАДАН Сергій

Сергій Жадан (р.н. 1974) – дивовижний письменник. Інколи здається, що він бачить крізь стіни людських душ. Проникає в ці душі й дістає якусь втаємничену для самих людей інформацію про них. А потім пише – вірші й прозу, де розповідає людям про їхні страхи й сподівання, пристрасті й самотність, мрії й розчарування, власне, про що люди могли й не здогадуватися...

Особливо цікаво читати Жадана, коли він говорить про жінок. Мабуть-таки, щось йому відкривається, якась завіса, за якою Жінка постає в незбагненному бутті її тіла й душі. А він просто зчитує цю інформацію й переказує читачу.

Переконайтеся самі.

**Олена Маленко – докторка філологічних наук,
професорка, завідувачка кафедри
українознавства і лінгводидактики,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди (Україна)**

“ВОГНЕПАЛЬНІ Й НОЖОВІ”

(Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2012)

Пишучи про жінок

Про жінок він говорив різне, жінки, — стверджував, — забезпечують зміну сезонів. Насправді все так і відбувається: ти думаєш зима, це коли випадає сніг. Нічого подібного – насправді це вона прокидається десь по обіді й, не вилазячи з ліжка, починає плакати, мовляв, кінець грудня, а жодного снігу, і птахи в парку зливаються з чорним ґрунтом, відкритим, наче рана. І говорить так, ніби це ти винен, що немає снігу, ніби це ти вранці, доки вона спить, вибираєшся на темні вулиці й згрібаєш сніг, що випав за ніч, до підвалів, люків водогону і торб випадкових перехожих.

І вона, зрештою, вилазить із-під ковдр, і натягує на себе чоловічі светри, і довго гріє руки під гарячою водою, нишпорить кімнатами, відшуковуючи все, що вчора так послідовно губила й розкладала – телефон і записник, ключі, комп'ютер і візитівки, кладе всі речі на свої місця, так що вони, ці речі, безнадійно губляться. А вже потому робить собі чай і виходить на балкон. Стоїть і розглядає рівну небесну поверхню, швидко замерзаючи, проте вперто не бажаючи залишити свою повітряну варту. І чай у морозяному повітрі так відчайдушно пахне Цейлоном, і вона так наполегливо обпікає пальці об гарячу кружку, що сніг, врешті-решт, не витримує і починає падати. І так цілих три місяці.

Натомість улітку вона спокійна й розважлива. Влітку її шкіра втрачає це відчуття темряви, що минає, відчуття неба, що рухається. Вона перестає реагувати на час, не помічаючи, як після безкінечного дня поступово западають сутінки і сухий обрій виповнюється фарбами й вугіллям. Влітку її шкіра тепла, мов пісок, і навіть уночі не втрачає цього тепла, оскільки літні ночі надто короткі, аби щось змінити. А ось літні дні довгі та розмірені, і немає жодного сенсу слідкувати за

часом, його раптом стає так багато, що слідкувати за ним – те саме, що слідкувати за змінами в темряві, яка тебе оточує: не зрозуміло ще, хто за ким слідкує.

І годинник у неї на руці – лише прикраса, котра зблискує під сонцем, не виконуючи жодних функцій. Всі функції перебирає на себе повітря, воно штовхає її вперед гарячими провулками й зупиняє в темних задушливих брамах, куди не потрапляє світло. Влітку вона ловить сонце, воно лишається на її одязі та волоссі, гріє її долоні та литки, засліплює її, відбиваючись у вікнах контор і трамваїв. Трамваї влітку так довго стоять на кінцевих зупинках, що зайшовши до них і сівши коло вікна, вона за якийсь час виходить і простує пішки, минаючи зупинку за зупинкою, відчуваючи, як багато в неї лишається часу, і як багато в неї лишається зупинок.

А найцікавіше з розмовами, з тим, що вона розповідає при зустрічах. В чоловічих розмовах такого не трапляється – чоловіки зазвичай стримані й мовчазні, вони коли й розповідають, то або відразу починають хвалитись і перебріхувати, або надійно приховують важливу для себе інформацію, тож поговоривши, ти так нічого й не розумієш. Натомість вона завжди розповідає про себе так відверто, ніби ти лікар, і вона боїться, що недорозповівши чогось, ускладнить твою роботу, не дасть тобі змоги поставити єдиновірний діагноз.

Тому говорить про все – про чоловіків, які їй сняться, ходять уночі її помешканням, тихо пробираються на кухню, дістають із каструль і мисок будильники й телефони, висипають із пляшок пісок та зерно, відчиняють квартирки, запускаючи в кімнату запах листя й диму. Говорить про жінок, із якими приятелює, які щоранку скаржаться їй на дивні звуки за стіною, на птахів, що зазирають до вікон, на голоси в коридорах і на погрози в літературних часописах.

Говорить про забобони, про формули та коди, про цифри, за допомогою яких відчиняються двері й відступають війська, розповідає про дітей, котрі трапляються їй на вулиці, переказує їхні розмови, відтворює сварки двірників та безпритульних, згадує всіх знайомих регулювальників, описує будинки в яких була, рекламує кріплені вина, від яких її мова стає терпкою та повільною, і слова переплітаються між собою, мов трава після дощу.

Але головним чином говорить про всі свої кохання – надбані і втрачені, зловлені й зневажені, викрадені й загублені, відверті й підпільні, щасливі та приречені. Кохання, що виникали раптово й несподівано, кохання, котрі вона ретельно вибудовувала, кохання з присмаком вогню та металу, кохання з залишками нічних скандалів та ранкової тиші, кохання, які вона швидко проживала й до яких потім увесь час поверталася, від яких боронилася й якими врівноважувалася.

Говорить, пригадуючи й фантазуючи, забуваючи й переставляючи все місцями, захищаючи друзів і звинувачуючи подруг, розкриваючи криваві таємниці й показуючи місця злочину. Називає адреси, де їй було добре, показує подвір'я, на яких вона втрачала віру, скаржиться на підземку, що робила її самотньою, відновлює в пам'яті автобусні маршрути, що кожного разу повертали їй сили. Повторює імена своїх наречених, говорить як їй із ними велося, що їй у них подобалося, чому вона не могла без них жити, як вона всіх їх, зрештою, позбулася.

Можливо, їй необхідно, аби ще хтось знав ці важливі для неї речі, можливо навпаки – для неї все це нічого не вартує, тому вона з такою легкістю наговорює свої історії та притчі, але так чи інакше, говорив він, за жінками потрібно записувати, і якби, скажімо, святе письмо, записували

за жінками, воно було б значно більшим в обсязі. Та й світ, додавав він, був би іншим, якби святе письмо записували саме за жінками. В цьому світі було б значно більше пристрасті. Й значно менше хрестових походів.

Пишучи про жінок, про їхні звички та страхи, про їхні слова і вчинки, ти наперед розумієш, що не напишеш усієї правди. Вся правда має лишатись поза віршами, вона не вкладається в літери, розламає рядки й вихолоджує розділові знаки. В стосунках із жінками є така дивна річ, котра не надається до переказування, щось на зразок ніжності, хоча не зовсім – ніжність усе таки більш оречевлена, більш присутня в нашому житті.

Є щось поза ніжністю, і саме ця штука, ця механіка взаємознищення та взаємозалежності з віршів як правило щезає, губиться в складках одягу, западає під ліжка, осідає на дні склянок. Система натяків і прозрінь, щось, пов'язане з вірою – саме цей бік стосунків переважно оминається поетами: свідомо чи підсвідомо вони відчують, що про такі речі краще промовчати, краще лишити їх при собі, краще не чіплятись до того, що все одно минає.

Поети загалом народ забобонний, іноді свої забобони вони й приймають за закони версифікації, за принципи римування, тому й пишуть про жінок так, аби не сказати головного. Пишуть про жіноче волосся та прикраси, про одяг та сновидіння, про серця, спогади та переживання, про сміх та застереження, про вагітність, подорожі та повернення, про свої сумніви та переконання, про свою втіху та недовіру, про своє нерозуміння та захоплення, про свій плач та мовчання, свою мужність, відданість, незламність та нестримність, одним словом – пишучи про жінок, вони пишуть переважно про себе.

Лише тому, що мають лишити деякі речі собі, не вміють та й не хочуть

позбутися їх, озвучити їх і втратити. Ось і намагаються заповнити всі ці пустоти літерами й знаками оклику. І оскільки інакше просто не можна, ми всі сприймаємо цю захопливу гру, гортаємо сторінки, знаходячи лише нам відомі натяки й мітки, лише нам зрозумілі пастки й позначки. Вивчаємо їх, розшифровуючи й запам'ятовуючи, ніби читаємо підручник рідної мови для молодших класів.

Переклад англійською - Цубера Світлана

Літературна редакція

англійського перекладу - Ганна Крапивник

Received: 8.06.2020

Accepted: 8.07.2020

Cite materials as:

Zhadan, S., Malenko, O. (2020). About the author Serhiy Zhadan. *Fire Arms and Knives*. Writing about women. *Astraea*, 1(2), 142-147. doi: 10.34142/astreaa.2020.1.2.10

